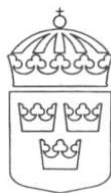

Riksdagens protokoll

1991/92:29

Torsdagen den 21 november

Kl. 12.00 – 13.23

Protokoll
1991/92:29

1 § Svar på interpellation 1991/92:17 om konkurrensen på bensinmarknaden

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att stärka konkurrensen på bensinmarknaden. Bakgrunden till frågan är ett fall där näringsfrihetsombudsmannen (NO) prövat misstankar om prissamarbete i bensinbranschen.

Bensin- och oljemarknaden omsätter totalt ca 26 miljarder kronor exkl. skatt, och det är åtta företag som svarar för ca 95 % av landets leveranser av motorbensin och dieselbränslen till återförsäljare och konsumenter. Marknaden domineras sålunda av ett mindre antal grossister med mycket homogena produkter och möjligheter att anpassa sina åtgärder efter den effekt som dessa kan ha på konkurrenternas handlande. Det föreligger en tydlig oligopolställning. En oligopolistisk marknad kännetecknas vanligtvis av en liten priskonkurrens. När det förekommer priskonkurrens är det ofta på lokala marknader och under korta perioder. En utebliven priskonkurrens kan vara en indikation på horisontell prissamverkan, men det kan även bero på att företagen väljer att konkurrera med andra medel än priset t.ex. service, rabatter och reklam.

Jag delar Sten Anderssons uppfattning att det är angeläget att påståenden om prissamarbete och annan kartellbildning måste kunna utredas ordentligt och tas fram i ljuset. Om det finns fog för påståendena skall det påtalade förfarandet självfallet prövas enligt gällande lagstiftning.

Konkurrenssituationen på bensin- och oljemarknaden följs noga av såväl NO som statens pris- och konkurrensverk (SPK). SPK konstaterar att branschen de senaste tio åren präglats av en relativt svag lönsamhetsutveckling och sjunkande marginaler. Förväntningar på skärpta miljökrav, och därmed sammanhängande investeringsbehov, kan ses som en förklaring till att det under senare år har skett en höjning av försäljningsmarginalerna bl.a. för bensin och eldningsolja.

SPK visar även att konkurrenssituationen på den svenska bensin- och oljemarknaden inte nämnvärt skiljer sig från den internationella konkurrenssituationen. De internationella prisförändringarna får som regel snabbt genomslag på de svenska bensinpriserna.

NO har, som Sten Andersson även konstaterar, under hösten uppmärk-

sammat bensinbolagens agerande och utrett påståenden om prissamverkan. NO har emellertid hittills inte funnit skäl att gå vidare i ärendet.

Som näringsminister kan jag medverka till att med generella åtgärder stimulera näringsfriheten och främja en effektiv konkurrens. Detta inbegriper bl.a. en effektiv lagstiftning och en effektiv myndighetsorganisation. Som framgått av regeringsförklaringen den 4 oktober 1991 och de förslag som sedan dess förelagts riksdagen har åtgärder för ökad konkurrens och tillväxt hög prioritet i regeringens politik för att återupprätta Sverige som en konkurrenskraftig handels- och industrination. För att kunna upprätthålla en långsiktigt effektiv konkurrens behövs i en modern marknadsekonomi kraftfulla instrument för att undanröja hot och hinder mot en effektiv konkurrens. Teori och empiri lär oss att konkurrensen ständigt är hotad. Därför behövs en effektiv konkurrenslagstiftning och en effektiv bevakning av att lagstiftningen följs.

Det är regeringens avsikt att ett förslag till skärpt konkurrenslag skall föreläggas vårriksdagen. Detta förslag kommer att avse konkurrensbegränsningar med verkan på den svenska marknaden. Härtill kommer att EGs konkurrensregler, om riksdagen godkänner EES-avtalet, fr.o.m. den 1 januari 1993 de facto blir gällande rätt även i Sverige.

Jag är inte beredd att för närvarande gå in närmare på detaljerna i ett förslag till ny svensk konkurrenslagstiftning. Konkurrenskommitténs förslag har nyligen remissbehandlats, och ett beredningsarbete pågår. I kommitténs förslag finns några huvudpunkter som det är av intresse att särskilt belysa i det här sammanhanget. En ny lag bör enligt konkurrenskommittén ha ett större inslag av direkta förbud mot konkurrensbegränsande samarbete, däribland horisontell prissamverkan. Lagen skulle därmed kunna få en större allmänpreventiv verkan, och överträdelse av ett förbud skulle normalt leda till en omedelbar påföljd. I dagens system ger ett beslut av NO eller ytterst marknadsdomstolen (MD) närmast en vägledning för framtiden. Det kan i detta sammanhang konstateras att man inom EG ser strängt på överträdelser av förbudet mot prissamverkan i Romfördragets artikel 85.

Sanktionssystemet bör enligt konkurrenskommittén effektiviseras, så att en ekonomiskt kännbar påföljd drabbar företag i sådana fall där förbuden överträtts. Kommittén anser också att en ny lag bör ge ökade möjligheter för konkurrensmyndigheten att tillgripa tvångsmedel för närmare undersökningar och att ta in uppgifter och material som kan styrka en överträdelse av lagen. Det senare kan ha särskilt intresse för utredning av den typ av ärenden som Sten Andersson nämner.

I regeringens proposition om en ny småföretagspolitik (prop. 1991/92:51) som förelades riksdagen den 8 november 1991 har regeringen aviserat att uppgifter från nuvarande SPK och NO skall föras samman i en ny organisation. En ny myndighetsorganisation är enligt min uppfattning ytterligare ett viktigt inslag i en effektivare konkurrensbevakning.

Anf. 2 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som jag tycker är i huvudsak positivt.

Vi i Sverige har numera en ofta förekommande och intensiv debatt om bristen på konkurrens inom områden där vi människor alltid måste verka.

Inom byggbranschen kan vi när det gäller varje stort bygge överallt i landet se att ett par tre stora byggföretag går samman och bildar konsortier. Det hävdas att det beror på att man vill fördela riskerna jämnt. Det är möjligt att det är ett skäl. Men jag är helt övertygad om att sådana konsortiebildningar inte bidrar på det bästa sätt till att t.ex. hålla hyrorna nere.

På samma sätt förhåller det sig inom livsmedelsbranschen. Ett par tre företag dominerar branschen. Effekten därav är, enligt många experter, att vi i Sverige har de kanske högsta matpriserna i hela Europa.

Sedan kommer jag in på det som är aktuellt i dag, nämligen detta med bristen på konkurrens inom den svenska bensin- och oljenäringen.

Som varm anhängare av marknadsekonomi inser jag att privata företag i stort sett är det enda som gäller. Men när privata företag kan misstänkas för att bilda karteller ställer jag mig på den sida där många i dag står. Jag hävdar alltså att nuvarande situation inte är bra från konsumenternas synpunkt. Förvisso har jag inte några konkreta bevis. Således kan jag inte lägga fram material som kanske skulle kunna vara avgörande inför en domstol. Men till 99,99 % pekar allt på att det inom bensin och oljebranschen finns en omfattande kartellverksamhet, som innebär att vi i dag har onödigt höga bensin- och oljepriser. Till sist, och ytterst, drabbas konsumenten.

Motormännens riksförbund har anmält detta förfarande till näringsombudsmannen, som har tagit upp frågan och kontrollerat olika uppgifter. Men, precis som det står i dagens svar från statsrådet, näringsombudsmannen hade inte någon möjlighet att ingripa. Varför? Jo, visst fanns det människor som mellan skål och vägg vågade tala om att här förekom mycket stora tveksamheter. Men när NO begärde att dessa människor skulle underteckna anmälningarna med sina namn eller när TVs Rapport begärde att de på en så att säga skuggig bild skulle tala om vad de visste drog de sig ur. Det kan jag ha viss förståelse för.

De senaste dagarna har synnerligen graverande uppgifter lämnats i flera tidningar. Man har gett exempel på en bristande konkurrens.

I dag kan det noteras att det inte förekommer några priskrig. Lokalt vågar man inte börja med sådana, därför att alla sådana åtgärder skall styras centralt. För en tid sedan sänkte ett företag priset på bensin med 20 öre per liter. Men man vågade inte annonsera om det på den stora skylt som fanns vid bensinmacken. Det var bara på bensinpumpen som man kunde läsa om pris-sänkningen.

En annan sak som gör att man kan ifrågasätta om det finns någon konkurrens på det här området är det som man har kunnat läsa om på olika ställen. Jag tänker då på sådant som en tiger i tanken, Betula 50 och Stimula 500. Men om man tankar t.ex. på en Shellmack och upptäcker att en OK-bil pumpar ner bensin i den här mackens tankar behövs det inte någon större intelligens för att man skall begripa att det kanske trots allt är samma bensin det handlar om.

Även här i Sverige är priserna förhållandevis höga, skatter undantagna, jämfört med vad som gäller i andra länder i Europa. Det är också en indikation på att det kanske inte är som det borde vara när det gäller konkurrensen på detta område.

Statsrådet säger, och jag kan inte låta bli att le när jag tänker på det, att

den svenska marknaden snabbt anpassar sig till internationella förändringar. Vi bilister märker mycket väl att priset vid bensinmackarna höjs dagen efter det att oljepriset höjts i Rotterdam. Men när priset sänks i samma stad är snabbheten inte lika utvecklad, utan det dröjer en tid innan prissänkningen slår igenom. Åtminstone någon konsekvens vore bra.

Oljebolagens resultat var enorma 1989 jämfört med 1988. Många företag gick med vinst, och det handlade då om hundratals miljoner. Detta skall jämföras med den förlust man hade året innan. Här avlämnat svar är inte riktigt korrekt. Det sägs ju där att det har varit dålig lönsamhet i detta sammanhang.

Till sist, herr talman, vill jag bara säga följande. Det finns mycket att säga. Tyvärr är taletiden alltför kort. Jag vill dock ställa en fråga till statsrådet. Tack och lov kommer statsrådet att föreslå en ny konkurrenslagstiftning. Min fråga är då: Kommer det att innebära effektiva sanktioner? Ett företag kan ju ha 1 miljard i omsättning. Om det här företaget tilldöms böter om 10 000 eller 20 000 kr. är det inget speciellt för företaget. Jag förväntar mig därför en lagstiftning som innebär att man verkligen kan vidta kraftiga åtgärder, så att vi i Sverige får en konkurrenssituation även inom bensin- och oljehandeln, till konsumenternas fromma.

Anf. 3 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! I grund och botten har jag samma inställning här som Sten Andersson i Malmö. Problemet är bara att hitta bevismöjligheter när det gäller att påvisa att kartellbildning verkligen finns. Det är inte fråga om något annat än att vi, självfallet, skall ha möjligheter till effektiva sanktioner.

Vi kommer inte att spilla någon tid, utan vi kommer så snart det är möjligt och efter sedvanlig beredning att förelägga riksdagen förslag till en ny konkurrenslagstiftning och även förslag till förändringar när det gäller de konkurrensvårdande myndigheterna.

Personligen ser jag konkurrenslagstiftningen och de myndigheter som skall vårda denna som kanske ett av de absolut viktigaste näringspolitiska instrument som står till vårt förfogande.

Anf. 4 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för det mycket positiva kompletterande svar som statsrådet har gett här i dag.

Orsaken till att jag ännu en gång har begärt ordet är att tiden var alltför knapp nyss. Jag vill till protokollet läsa in vilka siffror det handlar om och tala om varför man kan misstänka att det här finns en klar och uppenbar kartellsituation.

Enligt petroleumhandelns tidning redovisade Shell 1989 en vinst om 315 milj.kr., detta jämfört med en förlust om 40 milj.kr. året innan. Finansdirektören säger: Detta är det bästa resultat vi har uppnått under de senaste 25 åren.

Svenska Statoil säger att man år 1989 hade det näst bästa resultat som man någonsin upplevt här i Sverige.

OK hade 1989 en vinst som uppgick till 483 milj.kr. Allting är förvisso relativt.

Efter att ha talat med experter konstaterar jag att det rör sig om mycket bra vinstsiffror. Det finns anledning att tro att en del av de här siffrorna beror på det faktum att det här finns ett klart och uppenbart prissamarbete. Det kan inte vara rimligt att åtta–tio stora bensinföretag samma dag kan höja priset på bensin med 5 öre per liter för att 14 dagar senare unisont, samstämmigt, bestämma att priset skall sänkas med 3 öre. Jag tror att den måste vara mycket naiv, och framför allt mycket blåögd, som tror att detta är resultatet av en fri konkurrens på en öppen marknad.

Jag hoppas att den nya konkurrenslagstiftning som statsrådet har avisert här i dag och som han på ett förtjänstfullt sätt har gjort reklam för skall verka i riktning mot att vi som konsumenter såväl när det gäller bensinen som när det gäller byggmarknaden och livsmedlen får en marknad där aktörerna kan spela ärligt, med öppna kort, till konsumenternas fromma.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på interpellation 1991/92:20 om småföretagens riskkapitalförsörjning

Anf. 5 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig bl.a. om jag är beredd att låta ge de regionala utvecklingsfonderna ekonomiska resurser för fortsatt lokal långivningsverksamhet.

Regeringen lade den 8 november i år fram sin proposition om en ny småföretagspolitik (prop. 1991/92:51). Propositionen innehåller en rad förslag som bl.a. syftar till en effektivare riskkapitalmarknad för småföretagen. Bakgrunden är att dessa företags tillgång på riskkapital behöver öka väsentligt.

Inriktningen av förslagen är att en effektiv riskkapitalförsörjning utan direkt statlig inblandning successivt bör byggas upp. Exempelvis tas förmögenhetsskatten på arbetande kapital bort. Det gör att många företag får bättre förutsättningar att bygga upp det egna kapitalet, vilket också ökar möjligheterna att få lån. Det är även av stor vikt att belysa hur främst teknik- och innovationsföretag kan främjas genom förändringar i skattesystemet.

I finansdepartementet bereds för närvarande frågan om den framtida börshandeln med aktier. Regeringen har för avsikt att i samband därmed pröva frågan om förbättrade möjligheter till en allmän handel med småföretagsaktier.

Regeringen avser inte att avskaffa utvecklingsfondernas nuvarande former av lån intill dess denna del av småföretagens riskkapitalförsörjning på ett tillfredsställande sätt har ersatts av andra former av riskkapital.

Som redovisats i regeringens proposition om en ny småföretagspolitik övervägs olika former för kapitalförsörjning. Dit hör bl.a. någon form av lån liknande de tyska s.k. egenkapitallånen, EKH-lånen, liksom skattestimulanter för privat riskkapital i teknik- och innovationsföretag.

Svaret på Agne Hanssons fråga är alltså att utvecklingsfonderna nu kommer att få bedriva utlåningsverksamhet utifrån ett mindre kapital och att re-

geringen på andra sätt kommer att främja riskkapitalförsörjningen för småföretag.

Jag vill vidare framhålla att utvecklingsfonderna även i fortsättningen kommer att ha viktiga uppgifter när det gäller att främja småföretagens utveckling genom rådgivning, utbildning m.m.

Anf. 6 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret. Det är klart att regeringen nu lagt fram en rad viktiga förslag i sin småföretagarproposition för att stärka småföretagens ställning. Det var en nödvändig omorientering som har skett och som jag å det livligaste vill understödja. Sänkningen av förmögenhetsskatten på det i företagen arbetande kapitalet är en sådan positiv och riktig åtgärd som vi i centern sedan länge har drivit.

Småföretagen är livsviktiga för sysselsättningen och helt avgörande för möjligheten att klara sysselsättningen i alla delar av landet. Viktigt för sysselsättningsutvecklingen är också att nya företag kan startas. Förmögenhetsskatteförändringen är ju främst, i alla fall till en början, en fördel för dem som redan är etablerade och har en viss kapitalbas, men även för nystartande är det av psykologisk betydelse. Men där krävs också andra åtgärder för att klara kapitalförsörjningen vid själva startandet. Där har utvecklingsfonderna i länen, inte minst deras låneverksamhet, spelat en mycket viktig roll.

Jag ställde min interpellation just mot bakgrund av att det framskymtat en oro i debatten över hur regeringen ser på utvecklingsfonderna i framtiden. Den förra regeringen tog ju stora steg mot att försvaga utvecklingsfondernas möjligheter att fungera som långgivare – på sikt skulle de kanske t.o.m. läggas ner.

Jag är mycket nöjd med den del av svaret där näringsministern ger ett klart besked om att utvecklingsfonderna inte skall läggas ner, inte deras låneverksamhet heller, i varje fall inte förrän andra lösningar för riskkapitalförsörjning lokalt i länen föreligger. Tvärtom uttalar näringsministern att han ser att utvecklingsfonderna kommer att ha en viktig uppgift även i fortsättningen. Det vill jag livligt instämma i.

Jag tror att detsamma gäller uppgiften att tillgodose riskkapitalförsörjningen för företagen. Men där vill jag höja ett varningens finger för att ta bort långivningen från utvecklingsfonderna. Det hindrar naturligtvis inte att man går vidare med ytterligare lösningar. Länsvisa riskkapitalbolag, där invånarna i länen är med och satsar på det lokala näringslivet, kan vara en lösning, såsom vi i centern har fört fram vid några tillfällen. Kan det, herr näringsminister, vara en av de andra lösningar på sikt som ministern antyder i sitt svar?

Här finns naturligtvis också en kortsiktig problematik. EKH-lånen är bra, men det saknas pengar innan systemet kommer att fungera, som jag ser det.

I en enkät som utvecklingsfonderna har genomfört framgår att det nu finns 2 370 företag som har bra idéer att utveckla och som skulle ge sysselsättning, men att det just nu saknas kapital för att förverkliga dessa idéer. Detta är naturligtvis inte bra. Samtidigt har nu bankerna skärpt sina krav på säkerhet och garantier. Det är naturligtvis en svår situation för företagen.

Jag hoppas att näringsministern är beredd att medverka i sådana lösningar

under överbrygnadsperioden, tills EKH-lånen blir mer verksamma. Jag kan inte se några blockeringar för det i svaret. Jag hoppas – och det vill jag ha bekräftat – att jag har uppfattat näringsministern rätt i mitt antagande.

Prot. 1991/92:29
21 november 1991

*Svar på
interpellationer*

Anf. 7 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Vi har bl.a. vid två tillfällen i anslutning till näringspolitiska propositioner under förra riksdagsperioden diskuterat det akuta behovet av riskvilligt kapital i små och medelstora företag. Vi har också konstaterat att problemet bestod i att privata intressenter inte förmådde att täcka behovet, inte förmådde att leva upp till den riskvillighet och uthållighet som främst engagemang i nystartade teknikbaserade företag krävde.

Jag betvivlar den väg som regeringen med buller och bång har slagit in på, nämligen att huvudsakligen genom skattesänkningar föra över kapital från andra investeringar till investeringar långsiktigt och riskvilligt. Jag tycker att de förmånliga villkoren under 80-talets champagneyra inom ekonomin visar att det här inte är lösningen. Man vill alltid hitta och leta efter bästa möjliga placeringar, sådana som ger mest avkastning och snabbast. Risken finns att detta kommer att fortsätta även med skattelättnader, som då är regeringens väg.

Det är svårt att begripa att regeringen med så svaga argument är beredd att i praktiken radera den välfungerande verksamheten i utvecklingsfonderna. Det är inte trovärdigt att säga att de, om man inskränker fondernas verksamhet radikalt, skall kunna driva t.ex. konsultverksamheter vidare med lönsamhet inom småföretagssektorn. Det går inte.

Detta innebär att en viktig del av fondernas affärsidé, kapitalförsörjningen som kompletteras med kunskap och kontakter, försvinner samt att hela verksamheten hotas. Det rimliga vore att man, som centern och vänstern under förra perioden föreslog, lät mer kapital slussas genom utvecklingsfonderna till de små och medelstora företagen och att detta egentligen sattes i gång omedelbart. Som Agne Hansson sade finns det nödlidande företag med goda affärsidéer som har brist på kapital. Deras verksamhet hotas av nedläggning och deras expansionsmöjligheter begränsas. I förlängningen av detta hotar också arbetslöshet. Åtgärder mot den typen av kapitalförsörjning är åtgärder som leder till minskad sysselsättning och ökad arbetslöshet.

Det är också rätt upprörande att regeringen och Per Westerberg är så övertygade om vägen men så diffusa när det gäller målen. Jag tycker att det är en märklig formulering i propositionen om småföretagen där man talar om någon form av lånliknande EKH-lån. Det enda som är precis i detta är EKH. Annars kunde man lika gärna ha sagt: Någon form av lån skall lösa det här.

Varför inte vänta och tänka igenom för att sedan lägga fram ett väl genomarbetat förslag för diskussion i kammaren och i offentligheten i stället för att skapa oro i utvecklingsfonderna och hos småföretagen? Det finns också signaler i propositionen som skapar förvirring. Per Westerberg har sagt att det är viktigt att satsa på ny teknik, teknik- och forskningsbaserade företag, men i propositionen sägs att man vill dra in stödet till ny teknik och nya produkter. Man vill lägga ned VT-delegationen, dvs. den verkstadstekniska delegationen, som skall stödja företag som är underleverantörer till t.ex. Volvo

och Saab. Dessa underleverantörer har kommit i kläm i en ökad konkurrens, och man måste hjälpa dem att hitta nya verksamheter. När man å ena sidan ger dessa signaler mot ny teknik och nya produkter samtidigt som man å andra sidan säger att man skall satsa på detta, skapar man förvirring.

Varför inte bygga vidare på det som är bra i systemet? Varför inte utveckla möjligheterna i de regionala riskkapitalbolagen? Det sades redan i den näringspolitiska proposition som den socialdemokratiska regeringen lade fram att det är en strävan att även privata och andra intressenter skall delta med kapital och kompetens i dessa bolag.

Man bör bygga vidare på de riskkapitalbolag som vänsterpartiet och socialdemokraterna har föreslagit. Gör riskkapitalbolagen till kraftfulla aktörer på riskkapitalmarknaden! Tack.

Anf. 8 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Regeringens proposition om den nya småföretagspolitiken inleds med ett antal mycket tänkvärda och välformulerade ord om småföretagens roll: Det är i småföretagen som de nya möjligheterna och de nya jobben finns. Ny företagsamhet måste bli ekonomins spjutspets mot framtiden.

Som smålänning med ett visst förflutet i näringslivet och småföretagsamheten vågar jag påstå att detta är ljuv musik. Det finns i dag definitivt en framtidstro bland väldigt många, inte bara småländska företag utan hos landets samtliga småföretag.

Småföretagarna känner sig uppmärksammade. De vet att det nu sker förändringar i politiken. Jag vågar påstå att småföretagarna är mycket väl skickade att motsvara förväntningarna och att uppfylla önskemålen om att vara just denna spjutspets mot framtiden för att det skall kunna skapas expansion och dynamik i Sverige. Detta kräver ju att små företag får bli större och att många nya företag startas, vilket i sin tur kräver goda affärsidéer, entreprenörer och kapital.

Jag är inte speciellt orolig när det gäller affärsidéerna, för det kommer att utvecklas många nya sådana. Inte heller är jag speciellt oroad när det gäller mängden entreprenörer. I och med de signaler som regeringen nu ger till landets småföretagsamhet kommer många nya entreprenörer att se dagens ljus, känna sig kallade och att vilja pröva sina vingar.

Herr talman! Jag är dock mycket oroad när det gäller den tredje komponenten, nämligen det riskvilliga kapitalet. Näringsministerns svar till Agne Hansson redovisar mycket klart denna oro inför och insikt om problemet. Jag delar uppfattningen att det på sikt finns många intressanta instrument, vilket framgår av de propositioner om framtida möjligheter som har avlämnats under de senaste veckorna. Men jag är djupt oroad över hur man skall kunna klara någon form av överbryggnings mellan dagens situation och den situation som kan förväntas uppkomma som en följd av nya positiva förslag.

Det har redan framkommit tidigare i diskussionen att situationen i dag är att nya krediter inte beviljas, inte ens till de företag som har verkat under ganska många år och som har skött sina förhållanden med kreditinstituten på ett föredömligt sätt. Nystartade företag får i stort sett nobben. Riskerna är för stora. Mycket seriösa affärsbanker deklarerar klart att det nu bara är topplaget som får krediter, för där är risken intill minimal. Affärsbankerna

är under rådande förhållanden inte intresserade av att gå in i nystartade företag. Med andra ord innebär "under rådande förhållande" att den turbulens som finns på de finansiella marknaderna måste klinga av. Man måste slicka såren efter förlusterna. Då uppstår frågan: Hur skall man hantera denna verklighet?

I Kronobergs län har utvecklingsfonden med ganska stor framgång – utvecklingsfonden i Kronobergs län är mycket kompetent – under de senaste tre fyra åren ställt upp med riskvilligt kapital till ca 300 företag. Dessutom har man gjort bra insatser, eftersom den kombination som finns har skapat hävstångseffekt gentemot andra aktörer på marknaden. Det är i dag en enorm rusning till utvecklingsfonden i Kronobergs län med önskemål om mer riskkapital. Ökningen enbart under det senaste året har varit uppemot 400 %, och man har nu nått taket för vad man maximalt kan låna ut. Samtidigt finns det då ett antal aktörer, de traditionella bankerna, som bara konstaterar att det inte blir några nya pengar, eftersom riskerna är för stora. Då frågar man sig: Hur skall småföretagen tolka regeringens budskap om att man tror på småföretagen, att det är småföretagen som är spjutspetsen mot framtiden och att det är småföretagen som har idéerna och entreprenörerna? Man undrar då var detta bränsle och detta kapital finns, inte i framtiden – det kan ju komma nya skatteregler – utan just under den närmaste perioden.

Herr talman! Som sagt är jag mycket oroad över hur detta skall hanteras. Jag – liksom Agne Hansson – tycker att det svar som har lämnats här var positivt. Men det är mycket viktigt att man nu inte "fasar ut" ett system snabbare än att man på ett konstruktivt sätt kan "fasa in" det nya systemet, och svaret andas också den insikten.

Det vore bra om näringsministern inför denna kammare och gentemot småföretagsamheten något ville utveckla hur han ser på rollfördelningen under det närmaste året mellan olika aktörer. Vilka förväntningar kan småföretagsamheten enligt näringsministerns uppfattning hysa när det gäller det traditionella kreditväsendet och de olika aktörerna? Näringsministern kan väl inte vara riktigt nöjd med att man säger upp krediter och tvingar förbindelser till snabbare amorteringar som under många år har löpt utan friktioner? Det vore intressant om näringsministern litet grand här i kammaren utvecklade detta, framför allt vore det intressant för landets många småföretagare, som vill leva upp till det som de nu äntligen får en förutsättning att leva upp till genom regeringens positiva förslag, men som känner att startbränslet och drivkraften i dag är i mycket stor fara.

Anf. 9 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Jag anmälde mig till denna interpellationsdebatt mot bakgrund av att frågan om riskkapital för de små och medelstora företagen är ett mycket angeläget område. Fenomenet är inte nytt. När den socialdemokratiska regeringen redan 1982 försökte angripa detta problem, var det utifrån grundsynen att samhället som aktör också har ett ansvar för en bra näringspolitik och en god sysselsättning. Detta gäller inte minst i regioner och områden där det annars är svårt med sysselsättningen, Bergslagsregionen och Norrlandsregionen. De instrument som då tillskapades i form av fonder

har uppenbarligen betytt oerhört mycket för näringslivet och sysselsättningen.

Herr talman! Mot denna bakgrund blir man minst sagt tveksam – jag delar Rolf L Nilsons uppfattning – när man nu i småföretagarpropositionen, som vi längre fram får anledning att återkomma till, ser vilka åtgärder som regeringen är beredda att vidta för att försöka förändra situationen för småföretagen.

Det saknas mycket av de offensiva och de aktiva åtgärderna när det gäller riskkapital. Det är väldigt mycket av troende i det hela. Man tror att det skall gå att lösa, men man vet inte. Inte heller den socialdemokratiska regeringen visste om detta var lösningen. Vi har dock sett så pass mycket att de fonder och institutioner som vi lyckades skapa har bidragit till en gynnsammare utveckling. Detta är inte unikt för oss i Sverige. Om vi ser oss omkring i vår omvärld, i Tyskland, Frankrike och i USA, finns denna typ av instrument som ger möjlighet att utveckla företag och att skapa sysselsättning.

Det allmängiltiga bekymret, som påpekats av flera talare, är riskvilligheten beträffande kapitalet. Det saknas egentligen inte kapital i det här landet utan risktagande. Man måste fråga sig om inte någon är tvungen att vara beredd att ta risken som kanske är något högre än när det gäller annat som man egentligen ville satsa sitt kapital på. Om jag skall placera pengar för att få en maximal vinst så snart som möjligt, är det klart att jag använder mig av de områden som på marknaden växer snabbast för tillfället. Men beträffande områden som är utvecklingsbara långsiktigt kan risken vara något högre. Per Westerberg får ursäkta mig, men jag tror inte att man löser problemet genom att i första hand föreslå skattelättnader. Många av företagarna, män och kvinnor, måste ju under ett antal år arbeta upp sin kapitalförmögenhet. När upparbetningen har skett kommer beskattningsfrågan in. Låt mig erkänna att jag tillhör dem som menar att vi måste se över beskattningen av det arbetande kapitalet i företaget. Jag tror att det är viktigt att vi kommer fram till en lösning på lång sikt. Detta hänger sannolikt samman med hela kapital- och förmögenhetsbeskattningen. Där kanske man kan vidta åtgärder, det är min bestämda uppfattning. Att vad som nu föreslås som ett första led skulle vara en lösning tror jag inte ett ögonblick på.

Sedan nämns det något om de tyska garantilånen, EKH-lånen. Det är klart att det finns möjligheter att prova garantilån och garantilånesystem i framtiden, men såvitt jag kan bedöma är inte EKH-lånen någon garanti för att det blir mer riskvilligt kapital. EKH-lånen kan i och för sig fungera som en form av kedjebrev. Jag har en idé som jag utvecklar. Jag lånar pengar på basis av idén, som kan säljas vidare till någon annan som lånar pengar för att utveckla och sedan sälja vidare i sin tur. Man är inte odelat positiv till EKH-lånens konstruktion. Skall någonting liknande till tror jag att man behöver noggrant se vad det är för typ av låneinstrument som skall finnas på marknaden.

Låt mig avslutningsvis säga att jag tror att det är bra att leva i en blandekonomi, där samhället har en viktig funktion, där samhället skall fungera tillsammans med det privata. Jag skäms inte för att säga att jag som socialdemokrat är stolt över att ha varit med och tagit initiativ till sådana åtgärder. Jag tror att riskkapitalbolagen, som skulle kunna avlasta en del av utvecklings-

fonderna skulle ha goda förutsättningar att skapa riskkapital på marknaden. Nu ser jag med oro att de kommer att sakta fasas ut ur sin funktion. Det samma kommer att gälla för utvecklingsfonderna.

I dag har vi av representanter för utvecklingsfonderna fått höra att av drygt 6 000 företag uppger 38 %, dvs. över 2 000, att det största problemet för närvarande är riskkapitalsituationen. Det behövs alltså riskkapital för att man skall kunna satsa och utveckla. Det är den typen av satsningar som behövs och inte i första hand skattesänkningar.

Anf. 10 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Herr talman! I småföretagarpropositionen betonas att det är nyföretagan som måste bli ekonomins spjutspets mot framtiden. Det är i småföretagen som de nya möjligheterna finns. Där skall de nya arbetena fram. I den andan har då en serie åtgärder föreslagits eller antytts i regeringens småföretagarproposition.

Ny Demokrati sympatiserar med propositionens anda, men vi tycker att det saknas en del inslag som inte heller tidigare talare har varit inne på. Litet mer konkreta idéer och förslag skulle främja småföretagsamheten. I svaret till interpellanten talar näringsministern om en rad förslag för att åstadkomma en riskvilligare inställning till kapitalförsörjningen, något som här har diskuterats.

Med anknytning till detta vill jag ställa några raka frågor, t.ex. om möjligheten att medge avdrag i den privata deklarationen för satsning i det egna fåmansbolaget. Finns det med någon liknande lösning i utredningens förslag? Om inte, skulle näringsministern kunna medverka till en diskussion om en sådan lösning, speciellt inom tjänste- och servicesektorn? Det vore nog en vettig åtgärd.

En annan fråga gäller hur näringsministern ställer sig till möjligheten för småföretagen att kvitta inkomst av tjänst mot underskott i näringsverksamheten.

En annan rak fråga är denna: Kommer även möjligheten till en s.k. nuvärdesavskrivning att tillgodoses i regeringens förslag?

Det var några korta, raka frågor med anknytning till lösningar beträffande riskvilligt kapital när det gäller småföretagarna.

Anf. 11 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Ett tidigare grundproblem har ju varit att små och medelstora företag har haft alltför små möjligheter att växa sig stora. De har i olika avseenden drabbats av pålagor i form av skatt på arbetande kapital och ganska hårda arvs- och kapitalskatter. Det här har gjort att många företag under lång tid inte har tyckt att det har varit meningsfullt att försöka bli stora. Man har i stället när företaget har blivit rimligt stort – det har kanske tagit några årtionden – funnit det mera meningsfullt att sälja företaget till något större företag som redan var stort. Därefter har företagaren flyttat till Spanien och ägnat sig åt att spela golf i stället för att vara med och vägleda sina döttrar, söner och medarbetare vid utvecklingen av det företag som hon eller han har tagit initiativ till och drivit upp till en viss storlek.

Det här ändras med den politik som fyrpartiregeringen för, och jag tycker

Prot. 1991/92:29
21 november 1991

*Svar på
interpellationer*

att det är oerhört positivt att så sker. Nu kommer det att bli konkret meningsfullt att starta, bygga upp och utveckla företag och försöka få dem att växa så att de blir riktigt stora. Jag tror att förutsättningarna härför ökar mycket om de förslag genomförs som den nu sittande regeringen redan har lagt fram och som den annonserat med tanke på framtiden.

Sedan diskuteras också hur man skall se till att företagen förses med riskkapital. Också här tycker jag att den nya regeringens grundgrepp är riktigt. Det är inte statligt och offentligt kapital, offentligt medägarande, som skall vara grunden för att bygga företag i Sverige. På den punkten tycker jag att mina kommunistiska och även socialdemokratiska kolleger i kammaren har en syn som jag inte kan dela.

Men vi har ett omedelbart problem. När man går ifrån det tidigare systemet till ett nytt system får det inte bli en klyfta. Ett sådant läge råder just nu i landet. På grund av att många banker har stora förluster, till följd av satsningar på fastighetsmarknaden och annat, dras tumskruvarna åt när det gäller kapitalutlåning, och då blir problemet extra stort. Därför är det viktigt att man hittar en form för övergången. Jag tycker att jag med fog kan tolka Per Westerbergs uttalanden som att han är medveten om problemet och beredd att göra någonting åt det, att bygga en solid och stark bro mellan de olika systemen.

Slutligen herr talman! Näringsministern sade att utvecklingsfonderna även i fortsättningen kommer att ha viktiga uppgifter. I varje system kommer det att finnas ett behov av grundläggande rådgivning till dem som är beredda att starta företag och att utveckla företag. Här ser jag en viktig roll för utvecklingsfonderna, som kan vara något slags husläkare som man kan vända sig till i första hand. Där kan man då få hjälp med grundläggande utbildning och få de grundläggande råden om hur man bör gå till väga. Det kan bl.a. ges information om vilka krav från samhället som ställs på nyföretagandet. Detta tror jag att utvecklingsfonderna bör ha som uppgift även i fortsättningen. Om man kan finna de rätta vägarna för att de skall bli bra husläkare, tror jag att vi har tagit ett ytterligare steg mot en positiv och konstruktiv näringspolitik.

Anf. 12 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först vill jag säga att vår syn på riskkapitalförsörjningen är att den i så stor utsträckning som möjligt skall ske på kommersiella villkor. Den tidigare regeringen har beskattat riskkapitalförsörjningen och de små företagen hårdare än någon annan del. Vi har förmodligen haft de hårdast beskattade småföretagen i västvärlden, samtidigt som den gamla regeringen via löntagarfondsmedel och riskkapitalföretag, statliga sådana, skulle gå in med ägande i samma hårt beskattade småföretag. Det var en klart socialistisk ambition som vi inte vill fortsätta.

Vi har en mycket positiv syn när det gäller småföretagen. Och det åtgärdsbatteri som vi har föreslagit ligger i mycket nära linje med de förslag som småföretagarnas organisationer har lagt fram och som de tre borgerliga partierna tidigare har stött.

Tanken med de s.k. egenkapitallånen, EKH-lånen, är ju att de är en form av statliga garantier till affärsbanker, och det ställs vissa krav på de nya före-

tagen, som på det sättet har möjligheter att utan formella säkerheter få det riskkapital som de behöver på förmånliga villkor. Man ställer en del krav på företagen när det gäller budgetar och affärsplaner, och företagen blir självutbildande, och företagaren får ett bollplank, i detta fall hos utvecklingsfönderna, vilket jag tror är utomordentligt angeläget för att småföretagen skall utvecklas.

Min avsikt är självfallet att verka för att EKH-lånen eller något liknande system skall kunna införas i Sverige och att man sakta men säkert fasar in dem samtidigt som de avlöser gamla system för att öka riskkapitalförsörjningen till småföretagen.

Jag vill faktiskt peka på att de indragningar som har gjorts och görs från utvecklingsfönderna är beslutade av en annan majoritet i denna kammare och att det i denna proposition i stället talas om att man skall släppa hela kapitalet från den stiftelse som småföretagarfonden är, alltså en del av löntagarfondssystemet, till dessa riskkapitalföretag, som skall knytas till universitetet och därmed kunna komma småföretagen till del.

Jag vill också peka på att utvecklingsfonder eller EKH-lån aldrig kan vara det enda som klarar småföretagens riskkapitalförsörjning. Totalt sett disponerar banksystemet ungefär 1 000 miljarder kronor i lånekapital, i lånekapacitet. Utvecklingsfonden har ungefär 1 miljard kronor. Man måste alltså i de stora banksystemen få ned behandlingstiderna när det gäller låneansökningarna som i dag är på tok för långa. Det är där man måste få grunden till en fungerande riskkapitalmarknad.

Sedan är det helt naturligt att vi måste se till att skapa någon form av villkorslån som man har överallt i hela västvärlden, som stimulerar riskföretag och nyföretagande och som är en form av det som Bengt Dalström var inne på, nämligen en form av avdrag i syfte att pengar skall satsas i riskfyllda småföretag. Regeringen har högt prioriterat framtagandet av ett förslag för att få fram detta nya kunnande och denna nya riskkapitalkälla. Detta kapital kommer många gånger från entreprenörer som har sålt av sina företag och som är beredda att satsa i nya och som dessutom vill tillföra sitt kunnande, vilket jag tror är mycket viktigt.

Vi kommer också att återkomma med förslag om någon form av lokal aktiehandel, som jag tror är viktig för att stimulera riskkapitalförsörjningen i småföretagen över hela landet, för att de skall få den volym som är nödvändig.

Till Rolf L Nilson vill jag säga att det naturligtvis är intressant när vänsterpartiet nu börjar tala om riskkapital för småföretagen. Men jag vill faktiskt klart säga att det enligt vår uppfattning är entreprenörerna, de som skall driva företagen, som skall ha kontrollen över företagen. Företagen skall inte finansieras med löntagarfondsmedel, utan det måste vara ordinarie riskkapital, så att ägarna har kontroll över sina företag och så att företagargranden kommer fram. Detta tillgodoser inte ert socialistiska förslag.

Vi tror inte på statliga, regionala investmentbolag som det främsta numret, utan vi tror i stället på en form av privatiserad riskkapitalförsörjning kompletterad med någon form av statligt stödd kreditgivning till de minsta företagen, de nya företagen, som man kombinerar med en form av bollplank och därmed en form av utbildning.

Vi är alltså beredda att pröva villkorslån av den typen eller liknande som jag tror att Bengt Dalström menade. Vi kommer dock inte att omedelbart lägga fram några förslag till nyvärdesavskrivningar. Och frågan om kvittning av tjänst mot andra näringskällor prövas för närvarande i finansdepartementet. Men i och med att detta inte ligger under mitt departement, vill jag inte närmare gå in på denna diskussion.

Vi har satt upp en hög målsättning för att öka tillväxten och för att öka produktiviteten i landet. Regeringen har i sitt arbete prioriterat de små företagen högst för att kunna nå dessa mål. Vi kommer att göra allt vi kan för att småföretagen skall få de resurser som behövs. Men det måste ske på marknadsekonomisk grund.

Anf. 13 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Vi är helt överens om att även skatteinstrumentet måste användas för att stärka företagens ställning. Jag tycker mig också ha fått mycket klara besked om att det inte är fråga om att nu radera utvecklingsfondernas verksamhet, inte ens på lånesidan, utan att utvecklingsfonderna skall finnas kvar.

Att bygga upp stora riskkapital i de stora regionerna innebär verkligen inte att man stärker småföretagen lokalt. Det gör man däremot genom att dra kapital därifrån för att kunna främja dem. Därför tycker jag att det är ett riktigt steg som regeringen tar att fasa ut det statliga ansvaret i de stora riskkapitalbolagen. Självfallet hade jag velat se att man fasade tillbaka pengarna till utvecklingsfondens låneverksamhet. Men jag är naturligtvis medveten om den problematik som finns när det gäller budgetsituationen. Jag hoppas att de länsvisa riskkapitalbolagen med lokal förankring, vilket jag tog upp tidigare, finns med i näringsministerns funderingar för framtiden. Jag tycker att det har framkommit ganska klart att det finns en insikt hos näringsministern om problemen. Det är mycket klara besked om lösningar på sikt när det gäller riskkapitalförsörjningen.

Jag noterar också att inte bara jag utan samtliga talare i debatten har pekat på den oro som finns när det gäller de överbrygningsproblem som vi har tills vi kommer in i det nya systemet. Självfallet känner jag den oron från småföretagsverksamheten i Småland. Och jag vill också vidimera vad Anders G Högmark sade. Om man kan skapa två jobb av de 2 370 idéer som nu finns, skulle man på ett bräde få ett sysselsättningstillskott i form av nästan 5 000 arbetstillfällen. Och det är naturligtvis icke att förringa i den sysselsättningssituation som vi nu har.

Det finns olika vägar att gå. Jag vill ytterligare testa näringsministern och be honom ge besked i fråga om något mycket viktigt, nämligen hur bankerna skall agera. Det finns möjligheter till statliga garantier. Jag tror att det också är viktigt att fundera i de banorna.

Utvecklingsfonderna är viktiga, och flera har betonat det. För min del, och för vår del, ser jag att låneverksamheten även i framtiden kommer att vara viktig för utvecklingsfonderna.

Anf. 14 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag tror att småföretagarpolitiken och framför allt problemen med riskkapitalförsörjningen är ett alldeles utmärkt område för poli-

tiskt samförstånd. Det har deklarerats från samtliga partier i riksdagen att man är bekymrad över situationen och att man vill göra konstruktiva insatser för att lösa de små företagens problem och hjälpa dem att få tillgång till riskkapital.

Jag tycker att regeringen borde ta fasta på detta och inte vara så vårdslös som den har varit i sitt agerande, med provocerande skattesänkingsförslag och med löst grundade, åtminstone argumentationsmässigt, uttalanden om hur man skall bryta ned väl fungerande institutioner och ersätta dem med något annat i framtiden.

Jag vill påpeka – jag tycker knappast att det skulle behövas – att det väl knappast finns någon i riksdagen, eller något svenskt parti, som vill att staten skall ta över de små och medelstora företagen, dvs. företag med upp till ca 20 anställda. Det statliga engagemanget är inte ett självändamål, utan det skall snarare ses som ett ansvarstagande på det här området när de privata finansiärerna uppenbarligen inte har varit intresserade. Jag tycker att man skall ta fasta på öppningen som finns i de regionala riskkapitalbolagen och markeringen att det här skall in privatkapital. Det är alldeles utmärkt om det statliga engagemanget inte längre behövs. Då kan staten använda pengarna till andra sektorer, annan verksamhet, eller eventuellt till skattesänkningar i stället för att satsa på något där finansieringen fungerar av sig självt.

Det är därför viktigt att bygga vidare på det som har visat sig fungera väl och inte använda sig av ideologiska skygglappar i iveren att markera att något nytt har skett. Möjligheterna skall tas till vara, och man skall inte sprida oro.

Anf. 15 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Näringsminister Per Westerberg får gärna bolla med argument om att det vi socialdemokrater har hållit på med har sin utgångspunkt i socialistiska ambitioner. Per Westerberg vet att så inte är fallet.

Jag sade tidigare att den socialdemokratiska politiken bygger på, och har byggt på, en fungerande marknadsekonomi. Men den marknadsekonomin har som ett incitament också en väl fungerande statlig verksamhet. Jag har alltså talat om en blandekonomi. Jag skäms inte för den blandekonomin. Det har visat sig att de åtgärder som vidtogs under 80-talet och som var expansiva, tillkom därför att de privata aktörerna inte ställde upp på de villkor som behövs för att kunna utveckla småföretag och medelstora företag i regioner och orter där sysselsättning och utveckling var viktig. Annars hade det varit hur lätt som helst för bankerna i det här landet att ställa upp med pengar. Men de sökte sig andra vägar. Så var verkligheten, näringsministern.

Det går inte att trolla med skattelättnader. Det måste till instrument som styr utvecklingen i en riktning som är bra för samhället och för företagen.

Låt mig ta en verksamhet som det talas mycket om i moderata samlingspartiet och även i de andra borgerliga partierna. Det gäller privatiseringen av den offentliga sektorn. Där skall ske en omfattande privatisering. Det skall leda till att man ökar konkurrensen. Det är kanske bra med ökad konkurrens inom tjänstesektorn.

Men låt oss anta att ett antal barnstugor skall privatiseras och att personalen i barnstugorna skall köpa över fastigheter och inkråmet i dem. De måste då ut på kapitalmarknaden och låna pengar för att kunna göra köpet, men

det är en marknad som faktiskt inte fungerar. Riskkapitalet existerar inte. Per Westerberg tror väl inte att kommuner skänker bort sådana tillgångar? Eller skall de överlåta dem till en billigare penning eftersom man inte får riskkapitalet?

Som jag ser det krävs det att samhället tar ett ansvar för att utveckla en bra verksamhet när det gäller både industripolitiken och den tjänstesektor som vi ser i framtiden.

Anf. 16 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Jag tycker att det har varit en bra och nödvändig debatt. Den har givit klara signaler till ett antal aktörer, både till småföretagen och även i viss mån till kreditmarknadens aktörer. När det gäller småföretagen har regeringen en klar långsiktig strategi, men inser också att överbyggnaden av de sex till tolv närmaste månaderna är viktig. Det framgår också av svaret från näringsministern att det finns en beredskap att på alla sätt se till att småföretagen kan få det riskvilliga kapital som företagen måste ha för att kunna bli en spjutspets mot den framtida tillväxten.

Näringsministerns klara förväntan om att de orimliga handläggningstiderna i dag skall kortas ner så att företagen snabbare kan få besked är intressant för kreditmarknadens aktörer. Jag utgår från att det näringsministern säger att det inte bara innebär negativa besked utan också positiva besked.

Min personliga uppfattning är att med den klara inriktningen på framtiden och tro på småföretagen som regeringen har, är det nödvändigt att den reguljära kreditmarknaden också inser att man skall vara med när tåget börjar gå. Det finns förväntningar och förhoppningar att bankerna ställer upp när hela marknaden har fått dessa klara signaler. Jag utgår från att man mycket kraftfullt också ställer upp för småföretagen och för de många nya entreprenörer som vill pröva sina vingar och testa sina affärsidéer.

Det behövs litet grand av Smålandsanda runt om i Sverige, med litet grand av det som småföretagsamheten och Smålandsandan speciellt förkroppsligar, nämligen fiffighet, klurighet och förmåga att driva kostnadseffektiv produktion. Den andan har regeringen velat stimulera. Det krävs bara att marknadens penningaktörer också ger dem förutsättningar för detta.

Anf. 17 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag delar gärna uppfattningen att det behövs mera av Smålandsanda och småföretagande i hela landet. Det är därför vi fäster så utomordentligt stor vikt vid småföretagandet och dess villkor.

Vi skulle gärna genomföra många förslag i samförstånd. Men felet är att det finns en utomordentligt klar skillnad mellan dem som vill ha ett system med en fri ekonomi, med marknadsekonomiska lösningar och konkurrenskraftig beskattning för småföretagen som är jämförbart med vad kollegerna utomlands har, och dem som i stället vill beskatta företagen hårt för att sedan gå in med olika typer av statliga företag eller statligt riskkapital.

Det har även hävdats att de privata företagen inte ställde upp när det gäller riskkapitalförsörjningen. Nej, i viss utsträckning gjorde de inte det under 80-talet. Varför? Jo, helt och hållet beroende på att skattesystemet är så konstruerat när det gäller riskkapitalförsörjning till små företag att det egentli-

gen inte är lönsamt med de svenska reglerna. Sverige är ett av de få länder som inte har någon form av villkorslån eller liknande som just gynnar riskfylld långivning till de små företagen.

Jag tycker inte heller att det skall behövas stora statliga insatser när det gäller övertagande av och privatföretagande i barnstugor och liknande. Jag tror att det är fel tänkt. Så tänker inte en entreprenör. Han hyr sina lokaler och försöker hålla kostnaderna nere. Behovet av att låna är inte det största, att få möjlighet till miljonbelopp för att köpa stora fastigheter för att driva en barnstuga. Men det kan lätt bli så, om man driver det utifrån statliga utgångspunkter.

Jag delar de synpunkter som flera talare har framfört om att utvecklingsfonderna har en betydande funktion att fylla framöver. Det gäller rådgivning vid start av nya företag, nyetableringar, och arbetet med de nya lånen, som liknar EKH-lånen, någon form av egenkapital i småföretag och lånegaranti från staten. Det är viktigt att detta system fasas in, så att vi inte får problem med överbryggningen mellan de olika lånesystemen. Men det är också viktigt, nu när vi har ökat riskkapitalförsörjningen till de små företagen, att den normala kreditgivningen kommer i gång, den som står för över 99 % av all kreditgivning. Det är viktigt att den börjar fungera, att man får ned handläggningstiderna och att småföretagen får del av de kapitalflödena. Det är då vi kan börja se de klimatförändringar som allt fler börjar känna och som gör att allt fler entreprenörer börjar återvända till Sverige och även talar om möjligheter att ta nya marknadsandelar, i och med de åtgärder och program som den nya regeringen har föreslagit.

Våra förslag innebär något av de mest omfattande åtgärder för att stärka småföretagandet som någon regering har vidtagit i modern tid. Det är för att göra småföretagandet konkurrenskraftigt och för att det är nödvändigt att småföretagen ger sitt bidrag till en förbättrad tillväxt och ökad produktivitet i landet.

Förste vice talmannen anmälde att Reynoldh Furustrand anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 18 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka för de svar vi har fått i denna debatt. Debatten var nödvändig. Vi har klarat ut utvecklingsfondernas roll i framtiden, att de har en viktig uppgift. Det var nödvändigt i denna situation. Systemet med utvecklingsfonder tillkom under Fälldinregeringen. Det har visat sig vilken oerhörd betydelse det har haft för utvecklingen av småföretagen och framför allt för sysselsättningen i regionerna. Det är viktigt att det kan fortsätta.

Jag tycker mig också ha fått klara besked när det gäller just den lokala riskkapitalförsörjningen, att låneverksamheten inte kommer att läggas ned förrän vi vet var vi i så fall hamnar med kreditförsörjningen. Näringsministerns senaste inlägg om att det även i framtiden skall finnas lånegarantier från staten är klargörande. Överbryggningen är naturligtvis inte bara en fråga om handläggningstider. På den punkten är jag så nöjd med beskedet som Anders G Högmark var. De senaste klargörandena skingrade en del frå-

Prot. 1991/92:29
21 november 1991

*Svar på
interpellationer*

getecken, vilket är viktigt. Framför allt tycker jag att uttalandet från näringsministern i detta avseende borgar för att han är uppmärksam på denna problematik. Beskedet om att man måste komma i gång med en normal kreditgivning visar att han är beredd att följa denna överbyggnad med uppmärksamhet. Det tror jag är viktigt. I det fallet kan jag inte uppfatta annat än att det inte finns några låsningar när det gäller att fortsätta på den inslagna vägen, med de omfattande åtgärder som regeringen har aviserat och genomfört för att främja småföretagsamheten. Det är viktigt.

Jag hoppas att de vidare överläggningarna med näringsministern skall leda fram till att alla de idéer som finns hos våra småföretagare skall kunna omsättas till verkliga arbetstillfällen och stärka tillväxten i landet. Det är oerhört viktigt. Tack än en gång för beskedet.

Anf. 19 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag drar inte samma positiva slutsatser av Per Westerbergs svar och inlägg i debatten, som Agne Hansson. Det kan påpekas att vänsterpartiet och centern var överens om utvecklingsfondernas återbetalning till staten och inslussningen av kapital till riskkapitalbolagen. Jag skulle gärna ha sett en lösning där man för tillbaka pengarna till utvecklingsföretagarna och inte drar in dem till statskassan för att finansiera stora skattesänkningar för t.ex. Per Westerberg och dem som befinner sig i liknande situationer.

Jag sade att småföretagspolitiken kan vara ett intressant samförståndsområde. Här rör sig folk över gränserna, från företagare till löntagare och tvärtom. Det är ingen stabil situation. Här finns på många områden en förutsättning för förståelse av gemensamma problem. Det krävs av en bra, framsynt småföretagspolitik att den inte på det skattepolitiska området provocerar löntagargrupperna med skattesänkningar för höginkomsttagare och skattehöjningar för löntagare. Detta är grundläggande. Det vi talar om är företag med anställda. Det är åtminstone två parter som agerar – den som äger företaget, den som har idén, och de som är anställda i företaget. Man skall inte onödigtvis i politiken skapa motsättningar som inte redan finns. Jag ser en risk för att man skapar onödiga motsättningar med den politiska linje som regeringen har slagit in på.

Jag tänker inte så mycket på de företagare som har flyttat till Bryssel eller Spanien och levt dagdrivarliv där. Jag är inte heller så intresserad av om de spelar golf eller inte som Hadar Cars var. Jag är intresserad av de företagare som vi ser i t.ex. min hemstad Lund, med anknytning till sjukvård, sjukvårdsteknologi, läkemedelsförsörjning, forskning och utveckling och som är besatta av en idé. De har svårt att tänka sig att över huvud taget göra någonting annat än att arbeta, och de behöver stöd och hjälp under långa, svåra, ekonomiskt bekymmersamma år innan de får lönsamhet på sin produktion. De behöver rådgivning när det gäller marknadsbearbetning och ekonomi och vad gäller att begränsa en idé.

Det innebär en oerhörd risk om man avlövar utvecklingsföretagarna och drar ned för mycket på utlåningsverksamheten. Då tror jag att hela verksamheten kommer att halta, för att på sikt kollapsa. Det vill jag inte se.

Anf. 20 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag tycker att Rolf L Nilsons senaste anförande är mycket belysande. Det är fördelningspolitiken som står i centrum för vänsterpartiet. Vi har den motsatta uppfattningen. Sverige tål inte ett utomordentligt stort utflöde av riskkapital till utlandet, så att vi inte får fram tillräckligt med riskkapital inom landet. Vi måste ha en konkurrenskraftig beskattning av riskkapitalet inom landet. Det är här det skall göra nytta, skapa nya arbetstillfällen och effektiva företag, inte nere på kontinenten, även om syftena även där kan vara vällovliga. Det är därför vi vill skapa konkurrenskraftig beskattning av småföretagen. Det Rolf L Nilson m.fl. har varit inne på, som vi har debatterat så många gånger i kammaren, är det höga skattetryck som har skapats.

Vi har lagt fram förslag om införande av en ny typ av lån, liknande EKH-lånen. Det systemet har visat sig vara mycket framgångsrikt utomlands. Det skulle kunna avlösa det system som vi har i dag, steg för steg. Vi aviserar förslag om införande av en form av villkorslån, som har lett till att teknikin-tensiva småföretag och innovativa företag kommit fram utomlands. Vi kommer även att göra en lång rad förändringar på arbetsrättens område, allt i syfte att stärka de små företagens konkurrenskraft.

Utvecklingsfonderna har utan tvivel en betydande funktion att fylla i framtiden. Det är inget tvivel om det. Men de skall fungera som bollplank vid nyetablering och utveckling av de minsta företagen och med tanke på den nya låneform vi avser att införa stegvis. Men, herr talman, den helt dominerande delen av riskkapitalmarknaden är det ordinarie banksystemet. Det är där vi måste lösa problemen. Vi kommer att följa utvecklingen där under de närmaste månaderna med mycket stor uppmärksamhet.

Förste vice talmannen anmälde att Rolf L Nilson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1991/92:Sf10-Sf15 till socialförsäkringsutskottet

1991/92:U7 till utrikesutskottet

1991/92:Jo16 och Jo17 till jordbruksutskottet

1991/92:Ju6 och Ju7 till justitieutskottet

1991/92:Bo2-Bo4 till bostadsutskottet

1991/92:So7-So14 till socialutskottet

Prot. 1991/92:29
21 november 1991

*Svar på
interpellationer*

4 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1991/92:25 Förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1991/92

- 1991/92:Fi7 av Rune Evensson m.fl. (s)
- 1991/92:Fi8 av Hans Gustafsson m.fl. (s)
- 1991/92:So15 av Stina Gustavsson och Marianne Jönsson (c)
- 1991/92:So16 av Georg Andersson m.fl. (s)
- 1991/92:So17 av Berit Löfstedt och Ingvar Björk (s)
- 1991/92:Ub2 av Björn Samuelson m.fl. (v)
- 1991/92:Ub3 av Britta Sundin m.fl. (s)
- 1991/92:Ub4 av Ingvar Johnsson m.fl. (s)
- 1991/92:Ub5 av Larz Johansson m.fl. (c)
- 1991/92:Ub6 av Catarina Rönnung m.fl. (s)
- 1991/92:Ub7 av Britta Sundin m.fl. (s)
- 1991/92:T4 av Georg Andersson (s)
- 1991/92:T5 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s)
- 1991/92:T6 av Bengt Hurtig m.fl. (v)
- 1991/92:T7 av Maj-Inger Klingvall m.fl. (s)
- 1991/92:T8 av Birger Rosqvist m.fl. (s)
- 1991/92:T9 av Bengt Hurtig och John Andersson (v)
- 1991/92:T10 av Lena Öhrsvik (s)
- 1991/92:T11 av Ian Wachtmeister och Kenneth Attefors (nyd)
- 1991/92:Jo18 av Kaj Larsson och Åke Selberg (s)
- 1991/92:Jo19 av Annika Åhnberg m.fl. (v)
- 1991/92:Jo20 av Göran Persson m.fl. (s)
- 1991/92:A1 av Lars-Ove Hagberg och Karl-Erik Persson (v)
- 1991/92:A2 av Mona Sahlin m.fl. (s)
- 1991/92:A3 av Ulla Orring (fp)
- 1991/92:Bo5 av Oskar Lindkvist m.fl. (s)
- 1991/92:Bo6 av Elving Andersson m.fl. (c,s)

med anledning av prop. 1991/92:38 Inriktningen av den ekonomiska politiken

- 1991/92:Fi9 av Bruno Poromaa m.fl. (s)
- 1991/92:Fi10 av Rinaldo Karlsson och Carin Lundberg (s)
- 1991/92:Fi11 av Bengt Hurtig och Karl-Erik Persson (v)
- 1991/92:Fi12 av Ivar Franzén (c)
- 1991/92:Fi13 av Ian Wachtmeister och Bo G Jenevall m.fl. (nyd)
- 1991/92:Fi14 av Bengt Hurtig och John Andersson (v)
- 1991/92:Fi15 av Lars Werner m.fl. (v)
- 1991/92:Fi16 av Stina Gustavsson m.fl. (c)
- 1991/92:Fi17 av Ingrid Andersson och Gunnar Thollander (s)
- 1991/92:Fi18 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)
- 1991/92:Fi19 av Mona Sahlin m.fl. (s)
- 1991/92:Fi20 av Åke Gustavsson m.fl. (s)

1991/92:Fi21 av Kenth Skårvik (fp)
1991/92:Fi22 av Ian Wachtmeister (nyd)

Prot. 1991/92:29
21 november 1991

med anledning av prop. 1991/92:44 Riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen och ombildningen av byggnadsstyrelsen, m.m.

1991/92:Fi23 av Elving Andersson och Rune Thorén (c)

1991/92:Fi24 av Sture Ericsson m.fl. (s)

1991/92:Fi25 av Hans Gustafsson m.fl. (s)

1991/92:Fi26 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s)

1991/92:Fi27 av Åke Gustavsson m.fl. (s)

1991/92:Fi28 av Carl Olov Persson (kds)

1991/92:Fi29 av Margitta Edgren m.fl. (fp)

1991/92:Fi30 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp, m, c)

med anledning av prop. 1991/92:49 Vissa frågor vid överföringen av verksamheten vid statens vattenfallsverk till aktiebolagsform

1991/92:N5 av Rolf L Nilson m.fl. (v)

1991/92:N6 av Anita Gradin m.fl. (s)

1991/92:N7 av Siw Persson och Lennart Fremling (fp)

med anledning av prop. 1991/92:55 Ändring i prisinformationslagen

1991/92:L5 av andre vice talman Christer Eirefelt (fp)

1991/92:L6 av Maj-Lis Lööv m.fl. (s)

1991/92:L7 av Lars Werner m.fl. (v)

1991/92:L8 av Marianne Carlström m.fl. (s)

1991/92:L9 av Ian Wachtmeister och Lars Andersson (nyd)

1991/92:L10 av Karin Starrin och Ingbritt Irhammar (c)

med anledning av prop. 1991/92:64 Upphävande av lagen (1989:990) om tillstånd till överlåtelse av skepp

1991/92:T12 av Bengt Hurtig m.fl. (v)

1991/92:T13 av Birger Rosqvist m.fl. (s)

5 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 20 november

1991/92:165 av Gullan Lindblad (m) till utbildningsministern om laboratorieassistentutbildningen:

I en frågestund nyligen lyfte utbildningsministern fram sjuksköterske- och barnmorskeutbildningarna som exempel på utbildningar som måste förlängas för att uppnå EGs direktiv angående ömsesidigt godkännande av examensbevis. Det är bra att denna utbildningsfråga äntligen synes få en positiv lösning.

En av de medellånga vårdutbildningar som inte nämndes under frågestunden – men som också är mycket viktig – är utbildningen av laboratorieassistenter.

Det kan t.ex. nämnas att Norge, Danmark, Island och Finland har som lägst treåriga utbildningar till laboratorieassistent.

Kommer även utbildning av laboratorieassistenter att förlängas i enlighet med UHÄs förslag?

1991/92:166 av *Leif Carlsson* (m) till kommunikationsministern om riksväg 34:

Kommunikationerna är bestämmande för en regions utvecklingsmöjligheter. Riksväg 34 har en helt avgörande betydelse för det inre Kalmar läns utveckling. Här utgör den relativt korta sträckan Vimmerby–Storebro en flaskhals som äventyrar regionens utveckling. Behovet av ombyggnad är väldokumenterat sedan mitten av 70-talet. Successivt har projektet skjutits i tiden, nu till år 1999. Ombyggnaden av denna sträcka är det enskilda projekt i Kalmar län som enligt vägverket ger störst samhällsnytta vid genomförande.

Samtidigt har den region sträckan omfattar den högsta arbetslösheten i Kalmar län. En ombyggnad av riksväg 34 i det aktuella avsnittet skulle direkt ge välbehövliga arbetstillfällen och på sikt stärka inre Kalmar läns konkurrenskraft samt ge uttrycket ”hela Sverige skall leva” konkret substans.

Avser kommunikationsministern pröva möjligheten av att tidigarelägga ombyggnaden av riksväg 34 i avsnittet Vimmerby–Storebro enligt Vimmerby kommuns framställning till regeringen?

1991/92:167 av *Ingbritt Irhammar* (c) till statsrådet Bo Lundgren om mervärdeskatten och privatvården:

En effekt av den genomförda breddningen av mervärdeskatten har blivit att det i vissa fall uppstått en bristande neutralitet mellan offentliga och privata vårdgivare. Detta försvårar en stimulerande konkurrens mellan olika vårdgivare.

Jag vill mot den bakgrunden fråga skatteministern om han är beredd vidta åtgärder som undanröjer den angivna bristen på neutralitet?

1991/92:168 av *Lars Sundin* (fp) till statsrådet Bo Könberg om det nya sjuklönesystemet:

Det nya sjuklönesystemet som skall införas från årsskiftet har rest frågetecken hos en del småföretagare. De är bl.a. tveksamma till om den kompensation, som den sänkta arbetsgivaravgiften ger, är tillräcklig.

Med anledning av ovanstående vill jag ställa följande fråga:

Har regeringen för avsikt att ytterligare sänka arbetsgivaravgiften om småföretagarnas oro visar sig berättigad?

6§ Kammaren åtskildes kl. 13.23.

Prot. 1991/92:29
21 november 1991

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

OLOF MARCUSSEN

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Torsdagen den 21 november

1 § Svar på interpellation 1991/92:17 om konkurrensen på bensinmarknaden	1
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
2 § Svar på interpellation 1991/92:20 om småföretagens riskkapitalförsörjning	5
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Agne Hansson (c)	
Rolf L Nilson (v)	
Anders G Högmark (m)	
Reynoldh Furustrand (s)	
Bengt Dalström (nyd)	
Hadar Cars (fp)	
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	19
4 § Bordläggning	20
5 § Anmälan om frågor	
1991/92:165 av Gullan Lindblad (m) om laboratorieassistentutbildningen	21
1991/92:166 av Leif Carlsson (m) om riksväg 34	22
1991/92:167 av Ingbritt Irhammar (c) om mervärdeskatten och privatvården	22
1991/92:168 av Lars Sundin (fp) om det nya sjuklönesystemet	22